

وضعیت حقوق بشر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ در افغانستان

اگست ۲۰۲۳

رواداری یک سازمان حقوق بشری است که با دورنمای «افغانستانی برابر و صلح آمیز» و با هدف رشد و نهادینه کردن فرهنگ حقوق بشر، کاهش رنج و درد مردم و به خصوص زنان و دختران افغانستان ایجاد شده است. رواداری تلاش می کند تا به تقویت جنبش حقوق بشر در افغانستان و نیز جستجوی عدالت و پاسخگویی در ارتباط با نقض حقوق بشر کمک نماید. رواداری با افراد و نهادهای مرتبط در داخل و خارج افغانستان همکاری می کند.

فهرست مطالب

۴	مقدمه
۵	روش جمع‌آوری معلومات
۶	نقض حقوق مدنی و سیاسی
۷	نقض حق حیات
۸	تلفات ناشی از حملات انتحاری
۸	تلفات ناشی از انفجار مابین و مواد انفجاری باقی مانده از جنگ
۱۰	قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی
۱۰	الف: قتل‌های مرموز و فرا قضایی شهروندان غیر نظامی
۱۲	ب: قتل هدفمند کارمندان حکومت پیشین
۱۳	ج: قتل افراد غیر نظامی به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف
۱۴	ناپدیدکردن اجباری
۱۶	بازداشت خودسرانه و غیرقانونی
۱۷	بازداشت غیر قانونی کارمندان حکومت پیشین
۱۸	بازداشت غیر قانونی فعالان مدنی، مدافعان حقوق بشر و خبرنگاران
۱۹	بازداشت خودسرانه افراد متهم همکاری با گروه‌های مخالف طالبان
۱۹	سایر موارد بازداشت خودسرانه و غیر قانونی
۲۰	نقض حق کرامت انسانی
۲۰	شکنجه و بدرفتاری با زندانیان
۲۱	قتل زندانیان
۲۱	اجرای مجازات ظالمانه و غیر انسانی
۲۲	سرکوب تجمعات اعتراضی مسالمت‌آمیز
۲۴	وضعیت حقوق بشری زنان
۲۵	نقض حق آموزش
۲۶	محرومیت از حق کار و اشتغال
۲۷	دسترسی محدود به خدمات صحی
۲۸	حق گشت و گذار آزادانه
۲۹	عدم دسترسی به عدالت
۳۱	نتیجه‌گیری
۳۳	فهرست منابع

مقدمه

گزارش حاضر به منظور بررسی و تحلیل وضعیت حقوق بشر در افغانستان با تمرکز بر رویدادهای مهم نقض حقوق مدنی و سیاسی و وضعیت حقوق بشری زنان در ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ تهیه شده است. بر بنیاد یافته‌های این گزارش، در مدت زمان یاد شده حملات تروریستی و منازعات مسلحانه در مقایسه با سال‌های گذشته کاهش یافته و به تبع آن میزان تلفات ملکی ناشی از این نوع رویدادها نیز کمتر بوده است؛ اما دیگر اشکال نقض حق حیات و به خصوص قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی همچنان به‌طور گسترده توسط طالبان و افراد ناشناس انجام شده است.

همین‌طور، محدودیت‌های روز افزونی بر عرصه‌های مختلف زندگی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شهروندان و به‌ویژه زنان اعمال شده و طالبان طی این مدت بدون هیچ‌نوع پاسخ‌گویی و احساس مسئولیت، به سرکوب خشونت‌آمیز تشکلهای و تجمعات اعتراضی، بازداشت خودسرانه و غیر قانونی کارمندان حکومت پیشین، زنان و مردان معترض، فعالان حقوق بشر، خبرنگاران و مخالفان خود ادامه داده‌اند. اعمال محدودیت‌های گسترده از سوی طالبان و تحمیل آن با استفاده از زور و خشونت، به تشدید فضای سرکوب و خفقان در سراسر کشور انجامیده است. وضعیتی که در مقایسه با سال ۲۰۲۲ در ابعاد مختلف بدتر شده و به این ترتیب، طالبان عرصه را بر هر نوع تلاش مدنی فردی و گروهی تنگ‌تر کرده‌اند.

افزون بر این، شکنجه و بدرفتاری با زندانیان و اجرای مجازات ظالمانه و غیر انسانی از دیگر موارد جدی نقض حقوق بشر توسط طالبان در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ می‌باشد که رواداری آن‌ها را مستند کرده و در گزارش حاضر بازتاب داده است.

انتظار می‌رود که یافته‌ها و پیشنهادات این گزارش، مورد توجه جدی جامعه جهانی، سازمان ملل متحد، سازمان‌های حقوق بشری، مقامات حاکم و دیگر مراجع ذیربط قرار گرفته و گام‌های عملی برای تأمین حقوق انسانی شهروندان افغانستان برداشته شود.

روش جمع‌آوری معلومات

رواداری، از اول جنوری تا ۳۰ جون سال ۲۰۲۳ با ۳۵۳ تن به شمول ۵۲ زن از فعالان حقوق بشر، قربانیان و بستگان آنها، شاهدان عینی، وکلای مدافع، کارمندان پیشین و برحال نهادهای عدلی و قضایی، زندانیان رهاشده، خبرنگاران محلی، «وکلای گذر»، مسئولان مراکز صحتی و آموزگاران نهادهای آموزشی در ۳۰ ولایت افغانستان^۱ مصاحبه انجام داده و رویدادهای نقض حقوق بشر را مستند کرده است. از این رو، داده‌ها و اطلاعات مرتبط با نقض حقوق بشر که در این گزارش مطرح می‌شود از طریق مصاحبه با منابع یاد شده بدست آمده و در چهارچوب اسناد بین‌المللی حقوق بشر تحلیل و ارزیابی شده است.

با ۳۵۳ تن به شمول ۵۲ زن از فعالان حقوق بشر، قربانیان و بستگان آنها، شاهدان عینی، وکلای مدافع، کارمندان پیشین و برحال نهادهای عدلی و قضایی، زندانیان رهاشده، خبرنگاران محلی، «وکلای گذر»، مسئولان مراکز صحتی و آموزگاران نهادهای آموزشی مصاحبه انجام داده شده

۳۰۱

۵۲

همچنین، از یافته‌ها و گزارش‌های قبلی رواداری و برخی از گزارش‌های مرتبط دیگر که توسط نهادها و مراجع حقوق بشری منتشر شده نیز استفاده شده است. علاوه بر آن، اسناد کتبی، فرامین و نامه‌های رسمی را که طالبان در ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ صادر کرده و در اختیار رواداری قرار گرفته است از دیگر منابع معلومات مندرج در این گزارش می‌باشند.

جمع‌آوری معلومات و مستند کردن رویدادهای نقض حقوق بشر در افغانستان، باتوجه به ایجاد موانع و اعمال محدودیت‌های گسترده توسط طالبان، کار دشوار و پر چالشی بوده است. یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که طالبان محدودیت‌های شدیدتری را در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ بر دسترسی به اطلاعات وضع کرده‌اند. بنابراین، آنچه در این گزارش مطرح می‌شود تنها بخشی از رویدادهای مهم نقض حقوق بشر می‌باشد که رواداری متناسب با امکانات، ظرفیت‌ها و منابعی که در اختیار دارد توانسته است آنها را مستند کند.

قابل یادآوری است که از ارائه جزئیات در مورد شهرت مصاحبه شونده‌گان و نیز تاریخ و محل دقیق شماری از رویدادهای نقض حقوق بشر به دلیل این‌که امنیت منابع و قربانیان را به خاطر می‌اندازد، عمداً خود داری شده است.

۱ کابل، غزنی، میدان وردک، ننگرهار، هرات، بلخ، بامیان، بدخشان، پکتیا، پکتیکا، خوست، کنر، قندز، تخار، سمنگان، سرپل، دایکندی، جوزجان، هلمند، ارزگان، فراه، غور، نیمروز، پنجشیر، پروان، بغلان، لغمان، نورستان، قندهار و زابل.

۱ نقض حقوق مدنی و سیاسی

یافته‌های گزارش حاضر عمدتاً رویدادهای نقض حقوق مدنی و سیاسی را توضیح می‌دهد که در جریان نیمه نخست سال ۲۰۲۳ در بخش‌های مختلف افغانستان صورت گرفته و توسط رواداری مستند شده‌اند. در این گزارش به‌طور مشخص به بررسی مصادیق و اشکال مختلف نقض حق حیات، حق آزادی و امنیت شخصی، حق کرامت انسانی، تجمعات مسالمت‌آمیز و نیز وضعیت حقوق بشری زنان پرداخته شده است.

Photo (C) Kiana Hayeri NYT

نقض حق حیات

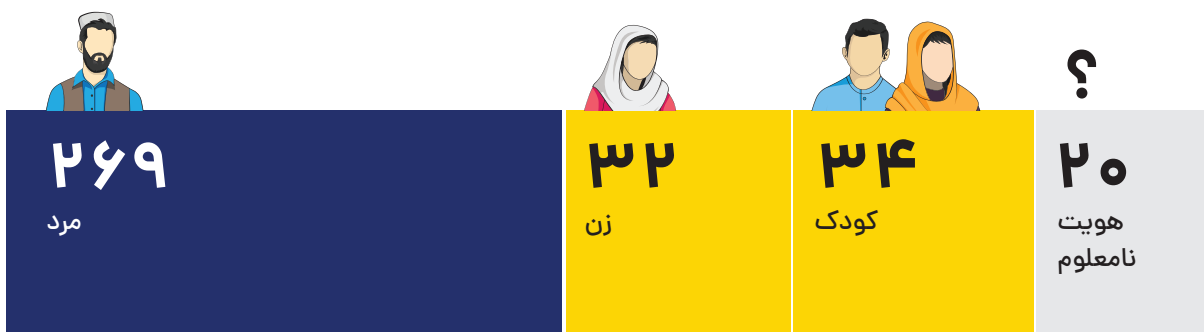
بر بنیاد یافته‌های این گزارش، در ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ دست‌کم ۵۱۶ تن در رویدادهای مختلف در سراسر کشور کشته و زخمی شده‌اند که از این میان ۳۵۵ نفر جان باخته و به تعداد ۱۶۱ تن دیگر زخمی شده‌اند. کشته‌شدگان شامل ۲۶۹ مرد، ۳۴ کودک، ۳۲ زن و ۲۰ تن دیگر با هویت نامعلوم می‌باشد. زخمی‌ها شامل ۹۵ مرد، ۲۲ کودک، ۴ زن و ۴۰ تن دیگر با هویت نامعلوم می‌باشد. کارمندان حکومت پیشین، بزرگان قومی، مخالفان طالبان و دیگر شهروندان غیر نظامی قربانیان این رویدادها را تشکیل می‌دهند.

در ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ دست‌کم

۵۱۶

تن در رویدادهای مختلف در سراسر کشور
کشته و زخمی شده‌اند

جان باختگان

مجروحان

رویدادهای نقض حق حیات که در این مبحث به آن پرداخته می‌شود، شامل قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی، حملات انتحاری و انفجار ماین‌ها و مواد انفجاری می‌باشند.

۱. تلفات ناشی از حملات انتحاری

در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ در نتیجه‌ی ۳ حمله انتحاری در ولایت‌های کابل و بدخشان دست‌کم ۱۱۱ تن کشته و زخمی شده‌اند که از این میان به تعداد ۴۱ تن شامل ۲۱ مرد و ۲۰ تن دیگر با هویت نامعلوم کشته شده و به تعداد ۳۰ مرد و ۴۰ نفر دیگر با هویت نامعلوم زخمی شده‌اند.

در تاریخ ۱۱ جنوری ۲۰۲۳ در نتیجه‌ی یک حمله انتحاری در شهر کابل دست‌کم ۲۰ غیر نظامی کشته و ۴۰ تن دیگر زخمی شدند. همین‌طور، در دو حمله انتحاری در تاریخ ۶ و ۸ جون ۲۰۲۳ در مرکز ولایت بدخشان حد اقل ۲۱ نفر کشته و ۳۰ تن زخمی شدند.

مسئولیت هر سه حمله انتحاری را گروه داعش رسماً بر عهده گرفته و طالبان نیز تأیید کرده‌اند که حملات انتحاری در ولایت‌های یاد شده، کار داعش بوده است.

Photo (C) AP Photo Ebrahim Noroozi

۲. تلفات ملکی ناشی از انفجار ماین و مواد انفجاری باقی‌مانده از جنگ

یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ حد اقل ۶۳ نفر در نتیجه‌ی انفجار ماین‌های جاسازی شده، سرگلوله‌ها و دیگر بقایای مواد منفجره از جنگ‌های مسلحانه، کشته و زخمی شده‌اند که از این جمله به تعداد ۳۱ تن شامل ۲۶ کودک، ۴ مرد و ۱ زن کشته و به تعداد ۳۲ تن دیگر شامل ۲۰ کودک، ۱۰ مرد و ۲ زن زخمی شده‌اند. اکثریت قربانیان این رویدادها را آن‌گونه که یافته‌های گزارش نشان داده است، کودکان تشکیل می‌دهند.

قربانیان ماین و مواد انفجاری

کمیته بین‌المللی صلیب سرخ نیز اعلام کرده است که از «ماه جنوری سال ۲۰۲۲ تا ماه جون سال ۲۰۲۲ به تعداد ۶۴۰ کودک در افغانستان در ۵۴۱ حادثه انفجار ماین و بقایای مهمات کشته و یا زخمی شده‌اند که این ارقام ۶۰ درصد کل تلفات ملکی ناشی از انفجار مواد انفجاری باقی‌مانده از جنگ می‌باشد.»^۱

با این وجود، ماین‌ها و دیگر بقایای مواد انفجاری از جنگ‌های قبلی، اکنون بزرگ‌ترین چالش و مهم‌ترین عامل تلفات ملکی به‌خصوص در ولایت‌های جنوبی و مشرقی افغانستان می‌باشد؛ چنان‌که در حال حاضر ۴۱۵۸ خطر شناسایی شده در ۱۲۰۰ کیلومتر مربع باقی‌مانده است که حدود ۱۵۳۷ محل را در کشور تهدید می‌کند و مانع تردد امن غیر نظامیان شده است.^۲

ماین‌ها و مواد انفجاری معمولاً در محلات پر رفت و آمد مانند راه‌های عمومی، زیارتگاه‌ها، زمین‌های زراعتی و حتا خانه‌های مردم جاسازی شده است که موجب تلفات افراد غیر نظامی و نقض گسترده‌ی حق حیات شده است. یک قربانی در تاریخ ۸ جون ۲۰۲۳ در مصاحبه با رواداری گفته است که: «در نتیجه انفجار ماین کنار جاده که توسط طالبان در ولسوالی ارغنداب ولایت قندهار جا سازی شده بود هردو پایم را از دست دادم».^۳ در یک مورد دیگر، در تاریخ ۲ اپریل سال ۲۰۲۳ در اثر انفجار یک مرمی هاوان در «دره تنگی» ولسوالی سید آباد ولایت میدان وردک دو کودک که خواهر و برادر بودند کشته شدند. این کودکان سرگلوله منفجر نشده را از یک کوه نزدیک به خانه خود پیدا کرده بودند. هم‌چنین، در تاریخ ۲۹ اپریل ۲۰۲۳ در اثر انفجار یک سرگلوله هاوان در قریه دشت توپ ولسوالی سید آباد ولایت میدان وردک ۵ کودک کشته و ۲ کودک دیگر زخمی شدند. یک تن

از باشندگان ولایت قندهار گفته است: **«به اثر انفجار ماین کنار جاده یک پایم را از دست دادم و معلول شدم. حالا زندگی من صد در صد تغییر کرده است چون توانایی کار کردن را از دست داده‌ام.»**

۱ کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، اطفال قربانیان اصلی سلاح‌های منفجر نشده و به‌جا مانده است. ۱۸ جولای ۲۰۲۳.

<https://blogs.icrc.org/afghanistan/prs/2023/07/20/>

۲ بی بی سی فارسی، ۴ اپریل ۲۰۲۳ <https://www.bbc.com/persian/articles/c04vx0r25nyo>

۳ منابع محلی به رواداری گفته‌اند که پس از آن‌که طالبان در جنگ با نیروهای دولت جمهوری اسلامی افغانستان کنترل ولسوالی ارغنداب ولایت قندهار را بدست گرفتند، بخش‌های مختلفی از این ولسوالی را مابین گذاری کردند.

۳. قتل‌های هدفمند، مرموز و فراقضایی

بر اساس یافته‌های رواداری، از اول ماه جنوری تا ۳۰ جون ۲۰۲۳ حد اقل ۳۴۲ نفر شامل ۲۹۹ مرد، ۳۳ زن و ۱۰ کودک به صورت هدفمند، مرموز و غیر قضایی توسط طالبان و افراد ناشناس کشته و زخمی شده‌اند. از این میان، به تعداد ۲۸۳ نفر به قتل رسیده و ۵۹ تن دیگر زخمی شده‌اند.

Photo (C) Adobe Stock

نتایج بررسی‌ها نشان داده است که طالبان و افراد ناشناس مرتکبان کشتارهای هدفمند و غیر قانونی افراد در شش ماه نخست سال می‌باشند و قربانیان این رویدادها عمدتاً کارمندان حکومت پیشین، فعالان حقوق بشر، مخالفان و منتقدان طالبان و دیگر افراد غیر نظامی هستند.

قابل یادآوری است که با توجه به چالش‌ها و مشکلات موجود و ممنوعیت‌های وضع شده از سوی طالبان در برابر دسترسی به اطلاعات، آمار قتل‌های هدفمند و فراقضایی ممکن است بیشتر از مواردی باشد که در این گزارش بازتاب یافته است.

الف: قتل هدفمند کارمندان حکومت پیشین

از میان افرادی که در ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ به صورت هدفمند و فراقضایی کشته و زخمی شده‌اند، ۵۵ تن آن‌ها کارمندان حکومت پیشین اعم از ملکی و نظامی می‌باشند که از این جمع ۵۴ تن کشته و ۱ نفر دیگر زخمی شده است. قربانیان شامل ۴۵ نفر از نظامیان و ۱۰ تن دیگر از کارمندان بخش‌های ملکی حکومت پیشین بوده‌اند.

۴۵

نظامیان حکومت پیشین

۱۰

کارمندان ملکی حکومت پیشین

یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد که طالبان با تغییر روش نسبت به سال گذشته، اما همچنان به انتقام‌جویی مرگبار از کارمندان حکومت پیشین ادامه داده‌اند. در مدت نزدیک به دو سال گذشته، گزارش‌های متعددی از کشتار هدفمند و فرا قانونی کارمندان حکومت پیشین توسط طالبان منتشر شد که موجی از نگرانی‌ها و موضع‌گیری‌ها شدید بین‌المللی را به همراه داشت. شواهد نشان می‌دهد که طالبان تحت تأثیر همین موضع‌گیری‌ها و بازتاب گسترده قتل‌های فرا قانونی کارمندان حکومت پیشین روش و تاکتیک انتقام‌جویی خود را تغییر داده‌اند. چنان‌که مواردی وجود دارد که طالبان و به‌خصوص اداره استخبارات آن‌ها کارمندان حکومت پیشین را به قتل می‌رسانند و سپس اعلام می‌کنند که این افراد وابسته به گروه داعش بوده و یا خودکشی کرده‌اند. به‌طور مثال،

در ماه مارچ ۲۰۲۳ نیروهای طالبان یک کارمند ریاست عمومی امنیت ملی پیشین را در شهر هرات به قتل رساندند و سپس اعلام کردند که آن‌ها یک عضو گروه داعش را کشته‌اند. همین‌طور، در تاریخ ۱۰ اپریل ۲۰۲۳ یک کارمند ریاست عمومی امنیت ملی پیشین روبروی خانه‌اش در شهر کابل به قتل رسید. طالبان هر نوع داشتن در این رویداد را رد کردند؛ اما اقارب و نزدیکان قربانی به رواداری گفته‌اند که این فرد توسط طالبان به قتل رسیده است. در یک رویداد مشابه دیگر، یک تن از فرماندهان پیشین نیروهای «خیزش مردمی» در یکی از ولسوالی‌های ولایت بدخشان توسط افراد ناشناس ربوده شد؛ اما جسدش از ولسوالی بهارک این ولایت بدست آمد. یک تن از نزدیکان این فرد در گفتگو با رواداری اظهار داشته است که هرچند طالبان دست داشتن در قتل این فرمانده پیشین نیروهای خیزش مردمی را رد کرده، اما آن‌ها تردیدی ندارند که عامل این رویداد طالبان می‌باشند؛ زیرا او تا زمان سقوط جمهوریت در برابر طالبان جنگید.

همچنین، در تاریخ ۲۶ جنوری سال ۲۰۲۳ یک تن از کارمندان ریاست عمومی امنیت ملی پیشین در یکی از ولسوالی‌های ولایت ننگرهار در خانه‌اش توسط افراد مسلح ناشناس کشته شد. البته خانواده قربانی از ارائه جزئیات در این مورد خود داری کرده؛ اما منابع متعدد محلی به رواداری گفته‌اند که این فرد به خاطر کار با حکومت پیشین توسط طالبان به قتل رسیده است.

یک شاهد عینی به رواداری گفته است: «در تاریخ ۱۲ مارچ ۲۰۲۳ در ناحیه هشتم شهر مزار شریف، نیمه شب افراد مسلح ناشناس یک سرباز ارتش پیشین را در برابر چشمان اعضای خانواده و کودکان‌اش تیرباران کردند.» این شاهد عینی گفته است که طالبان قبلاً دو بار خانه‌ی این کارمند حکومت پیشین را تلاشی نموده بودند.

در تاریخ ۱۸ فبروری یک سرباز پولیس ملی پیشین در یکی از ولسوالی‌های ولایت غزنی توسط افراد مسلح ناشناس به قتل رسید. یک عضو خانواده قربانی معلومات داده است که طالبان عامل این رویداد است؛ چون چندین بار به او گفته بود که: «تو باید مردار شوی چون عضو نیروهای امنیتی و دفاعی جمهورییت بوده‌ای».

یافته‌های رواداری در دوره‌ی گزارش‌دهی نشان می‌دهد که طالبان اعضای خانواده و بستگان شماری از کارمندان حکومت پیشین را نیز به قتل رسانده‌اند. مثلاً **در تاریخ ۱۵ مارچ ۲۰۲۳ در ولایت تخار، طالبان خانم یک سرباز ارتش پیشین را پس از شکنجه به قتل رساندند. شوهر قربانی به رواداری گفته است که او قبل از این رویداد افغانستان را ترک نموده بود و طالبان نا وقت یک شب به برهانه جستجوی اسلحه وارد خانه‌اش شدند و خانم‌اش را پس از شکنجه و لت و کوب، با شلیک سه گلوله به قتل رساندند.**

Photo (C) Phillip Walter Wellman/Stars and Stripes

ب: قتل افراد غیر نظامی به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف

شواهد بدست‌آمده نشان می‌دهد که طالبان در مدت شش ماه نخست سال ۲۰۲۳، حد اقل ۹ تن از شهروندان غیر نظامی را به اتهام همکاری یا عضویت در گروه‌های مخالف به قتل رسانده‌اند. اتهام قربانیان، وابستگی به جبهه مقاومت ملی و دیگر گروه‌های مخالف بوده است. به‌طور مثال در ۵ اپریل ۲۰۲۳ طالبان یک جوان را در ولایت تخار به اتهام عضویت در جبهه مقاومت ملی بازداشت و سپس به قتل رساندند. خانواده قربانی گفته است که: «طالبان ۱۳ روز قبل او را بازداشت و پس از شکنجه به قتل رساندند و جسدش را به ما تحویل دادند. او بنازگی از ایران به افغانستان برگشته بود و با هیچ گروهی ارتباط نداشت.»

قتل ۹ تن از مخالفان طالبان

در یک مورد دیگر، **طالبان یک باشنده ولسوالی چمتال ولایت بلخ را در یک حمله شبانه با ۶ عضو خانواده‌اش به قتل رساندند. بستگان این فرد به رواداری گفته‌اند که طالبان شب‌هنگام، به قصد تلاشی وارد خانه‌ی این فرد شدند و او را به اتهام داشتن روابط با «مولوی مهدی» که یک فرمانده ناراض طالبان بود، به قتل رساندند. در این حمله ۶ عضو خانواده فرد مذکور نیز کشته شدند.**

ج: قتل‌های مرموز و فرا قضایی سایر شهروندان غیر نظامی

مطابق با آمارهای موجود، در جریان ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ دست کم ۲۷۸ تن از افراد غیر نظامی در بخش‌های مختلف کشور به صورت مرموز توسط افراد ناشناس با فیر مرمی کشته و زخمی شده‌اند. از این جمع به تعداد ۲۲۰ نفر شامل ۱۸۲ مرد، ۳۰ زن و ۸ کودک به قتل رسیده و به تعداد ۵۸ نفر دیگر شامل ۵۴ مرد، ۲ زن و ۲ کودک زخمی شده‌اند. قربانیان شامل اعضای خانواده و بستگان کارمندان حکومت پیشین، بزرگان قومی و حامیان محلی حکومت پیشین، فعالان اجتماعی و فرهنگی و افراد تجارت پیشه می‌شوند.

رواداری نتوانسته علت و انگیزه‌ی دقیق تعدادی از این رویدادها را مستند کند. زیرا اعضای خانواده و بستگان قربانیان نیز در این مورد چیزی نمی‌دانند و حتا شماری از خانواده‌های قربانیان به دلیل مشکلات امنیتی و تهدیدهای که از جانب طالبان دریافت کرده، حاضر به ابراز نظر نشده‌اند.

بخش عمده قتل‌های مرموز غیر نظامیان توسط افراد ناشناس ارتکاب یافته که تاکنون طالبان هیچ اقدام مؤثری برای شناسایی و بازداشت آن‌ها انجام نداده و نیز هیچ گزارش و معلوماتی در مورد هویت این افراد ناشناس ارائه نکرده‌اند. شواهد بدست‌آمده نشان می‌دهد که طالبان حتا اطلاعات مرتبط با این نوع رویدادها را مخفی نگهداشته و خانواده‌های قربانیان را تهدید کرده‌اند که از ارائه هرگونه معلومات به نهادهای حقوق بشری و رسانه‌ها، خود داری کنند. امری که پرسش‌های جدی را در مورد دست داشتن افراد طالبان در چنین قتل‌های مطرح می‌کند. با این وجود و با توجه به آمار قتل‌های مرموز و هدفمند شهروندان غیر نظامی توسط افراد

ناشناس، تا کنون این افراد بازداشت و مورد پیگرد حقوقی قرار نگرفته‌اند. همین مسأله موجب ایجاد فضای رعب و ترس و نگرانی جدی در میان شهروندان شده است. آن‌ها می‌پرسند این افراد ناشناس کیستند و چرا بازداشت نمی‌شوند؟ پرسش دیگر تلاش طالبان برای کتمان معلومات در مورد این‌گونه قضایا و تهدید خانواده‌های قربانیان می‌باشد. **چنان‌که رواداری قضایای از قتل‌های هدفمند را در ولایت قندهار مستند کرده است که شماری از خانواده‌های قربانیان، پس از دریافت اخطار و تهدید از سوی طالبان مبنی بر عدم ارائه معلومات به رسانه‌ها، محل زندگی شان را ترک و به جاهای نامعلومی کوچ کرده‌اند.**

افزون براین، مواردی نیز وجود دارد که شماری از افراد غیر نظامی به دلیل رقابت‌ها و اختلافات درونی طالبان به قتل رسیده‌اند. به‌طور مثال در ولایت بامیان طالبان به دو جناح رقیب و مخالف تقسیم شده‌اند^۴ که بر اساس شواهد و معلومات بدست‌آمده، گروه دوم برای بدنام کردن گروه اول که قدرت بیشتری دارد افراد ملکی را به‌صورت غیر قانونی، بازداشت، شکنجه و به قتل می‌رسانند. چنان‌که در تاریخ ۱۷ فبروری ۲۰۲۳ سه تن از کارمندان یک معدن ذغال سنگ توسط طالبان در ولسوالی سیغان ولایت بامیان به قتل رسیدند. این افراد ابتدا ربوده شدند و سپس جسد‌های بی‌جان شان از یک دره در «کوتل دندان شکن» پیدا شد. منابع متعدد محلی به رواداری گفته‌اند که رقابت‌های میان گروهی مسئولان محلی طالبان انگیزه‌ی اصلی این رویداد می‌باشد.

ناپدید کردن اجباری

در جریان ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ حد اقل ۱۱ تن از افراد غیر نظامی پس از بازداشت توسط طالبان، ناپدید شده‌اند که باتوجه به معلومات بدست‌آمده، می‌تواند مصداق ناپدیدسازی اجباری باشد. مطابق با اسناد بین‌المللی حقوق بشر ناپدید کردن اجباری افراد به‌وسیله ماموران دولت یا اشخاص و گروه‌های دیگر با مجوز، حمایت، رضایت و عدم مخالفت دولت به‌صورت بازداشت، توقیف و یا اختطاف انجام و به دنبال آن از اعلام بازداشت و ارائه اطلاعات درباره سرنوشت و محل اختفای قربانیان خودداری می‌شود.^۵ اسناد بین‌المللی حقوق بشر ناپدیدسازی اجباری را در زمره‌ی شدیدترین نقض حقوق بشر و به‌عنوان مصداقی از جنایت علیه بشریت به رسمیت شناخته است.^۶ مطابق با یافته‌های گزارش، قربانیان کارمندان حکومت پیشین و افراد غیر نظامی می‌باشند که توسط طالبان بازداشت و سپس ناپدید شده‌اند. بر بنیاد معلومات بدست‌آمده از اقارب و نزدیکان قربانیان، طالبان این افراد را بازداشت کرده و از ارائه هرگونه معلومات در مورد سرنوشت و محل اختفای آن‌ها خود داری کرده‌اند.

تن از شهروندان
غیر نظامی ناپدید
شده‌اند

۴ گروه اول مربوط به والی این ولایت و پشتون تبار می‌باشد و گروه دوم تاجیک تبار هستند که از قوماندان امنیه این ولایت دستور می‌گیرد.

۵ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی حمایت از تمامی اشخاص در برابر ناپدید شدن اجباری، مصوب سال ۲۰۱۰، ماده ۲.

اساسنامه محکمه بین‌المللی جزایی، مصوب سال ۱۹۹۸، ماده ۷، (۲)، (۱).

۶ همان، ماده ۷، (۱)، (۱).

به طور مثال، در تاریخ ۸ فیبروری ۲۰۲۳ طالبان یک باشنده ولایت هرات را به اتهام ضمانت یک نظامی پیشین بازداشت و ناپدید کردند. خانواده این فرد چندین ماه تلاش نمودند تا معلوماتی در مورد سرنوشت او بدست بیاورند که سر انجام با دادن رشوت، کسی از میان طالبان برخی اسناد مانند پاسپورت و تذکره او را به خانواده‌اش تحویل دادند و گفتند که او کشته شده و در جای نامعلومی دفن شده است. پس از آنکه خانواده قربانی از این رویداد مطلع شدند توسط طالبان تهدید شدند که نباید این موضوع را با کسی دیگری در میان بگذارند. آن‌ها حتی یک عضو خانواده قربانی را برای چند روز بازداشت و زندانی کردند.

در تاریخ ۲۳ جنوری سال ۲۰۲۳ گروهی از طالبان ساعت نه شب بر منزل یک تن از باشندگان ولسوالی بهسود ولایت ننگرهار حمله نموده و یک تن را با خود به جای نامعلوم منتقل کردند. خانواده شخص مذکور بارها به ادارات دولتی طالبان مراجعه نموده؛ اما در مورد سرنوشت فرد بازداشت‌شده هیچ نوع معلوماتی بدست نیاورده‌اند.

در اوایل ماه اپریل سال ۲۰۲۳ یک تن از افسران ارتش پیشین در ولایت خوست توسط افراد مسلح ناشناس بازداشت شد که از آن زمان تا حالا هیچ اطلاعی در مورد سرنوشت وی در دست نیست. یک تن از نزدیکان قربانی به رواداری گفته است فرد مذکور توسط استخبارات طالبان بازداشت شده و اکنون در زندان به سر می‌برد؛ اما مطابق با آنچه این مصاحبه شونده گفته، طالبان بازداشت فرد مذکور را انکار نموده‌اند.

همچنین، در ماه مارچ ۲۰۲۳ یک کارمند ریاست عمومی امنیت ملی پیشین توسط طالبان به اتهام حمل سلاح

بازداشت شد. از آن زمان تا حالا در مورد سرنوشت وی هیچ معلوماتی بدست نیامده است. پدر قربانی به رواداری گفته است که او تا کنون پنجمصد هزار افغانی را در نهادهای عدلی و قضایی طالبان مصرف کرده و بارها نزد مسئولان طالبان رفته؛ اما هیچ نوع معلوماتی در مورد سرنوشت وی بدست نیاورده است. **در تاریخ ۲۸ فبروری ۲۰۲۳ اداره استخبارات طالبان در ولایت تخار یک باشنده این ولایت را به دلیل ابراز نظر انتقادی در فیس‌بوک بازداشت کردند که از آن زمان تا حالا در مورد سرنوشت وی اطلاعی در دست نیست.**

باتوجه به محدودیت‌های گسترده و موانعی که طالبان در برابر دسترسی به اطلاعات قرار داده‌اند، جمع‌آوری معلومات و مستند کردن قضایای ناپدید سازی اجباری کار سخت و دشواری هست؛ زیرا شماری از خانواده‌های قربانیان تهدید شده‌اند که هیچ نوع اطلاعاتی را با نهادهای و افراد دیگر شریک نکنند. بنابراین، رواداری تأکید می‌کند که تعداد رویدادهای ناپدید کردن اجباری در افغانستان می‌تواند بسیار بیشتر از آمار باشد که در این گزارش مطرح شده است.

بازداشت خودسرانه و غیر قانونی افراد

یافته‌های این گزارش نشان داده است که در جریان ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ دست کم ۲۲۲ تن به‌شمول ۲۳ زن در ۱۶ ولایت^۷ به‌صورت خودسرانه و غیر قانونی توسط طالبان بازداشت شده‌اند. افراد بازداشت شده شامل کارمندان حکومت پیشین اعم از ملکی و نظامی، افراد منسوب به نیروهای «خیزش مردمی» قبلی، فعالان حقوق بشر، خبرنگاران، بزرگان قومی و مخالفان و منتقدان طالبان می‌باشند.

در حالی‌که اسناد بین‌المللی حقوق بشر حق آزادی و امنیت شخصی را تضمین نموده و بر ممنوعیت سلب خودسرانه و غیر قانونی آزادی افراد تأکید کرده است^۸، اما طالبان بدون اعتنا به موازین قانونی و مجوز مراجع صالح به‌صورت خود سرانه و غیر قانونی مرتکب بازداشت گسترده کارمندان

حکومت پیشین و دیگر شهروندان غیر نظامی شده‌اند.

نتایج بررسی‌های رواداری نشان می‌دهد که انتقام‌گیری، سرکوب فعالان حقوق بشر و مخالفان و منتقدان، فقدان مکانیسم‌های حقوقی بازدارنده، عدم التزام طالبان به موازین حقوق بشر و اصول محاکمه عادلانه، فساد و بی‌نظمی گسترده در سطوح بالا و پائین ادارات تحت کنترل طالبان از مهم‌ترین علت‌های بازداشت خودسرانه و غیر قانونی می‌باشد.

بر بنیاد معلومات بدست‌آمده علاوه بر اداره استخبارات، پولیس و محاکم که بدون رعایت ابتدایی‌ترین اصول

۷ کابل، پنجشیر، پروان، بامیان، بغلان، بدخشان، تخار، دایکندی، غزنی، غور، فندوز، فاریاب، جوزجان، سرپل، ننگرهار و خوست.

۸ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸، ماده ۹. مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب سال ۱۹۶۶، بند ۱، ماده ۹.

و تشریفات گرفتاری، افراد را بازداشت و زندانی می‌کنند، ادارات غیر مسئول دیگر و حتا سربازان عادی طالبان نیز در بازداشت و توقیف افراد نقش دارند. به‌طور مثال در ولایت غور، علاوه بر پولیس و منسوبین اداره استخبارات، کارمندان اداره امر به معروف و شهرداری نیز افراد را بازداشت و توقیف می‌کنند. در ولایت قندهار تعدادی از قربانیان به رواداری گفته‌اند که آن‌ها توسط مسئولان ریاست ترافیک، ریاست احصائیه، ریاست صحت عامه و شفاخانه حوزوی میرویس بازداشت و زندانی شده‌اند. افزون براین، طالبان افراد را در بخش‌های مختلف کشور، در زندان‌های شخصی و غیر قانونی توقیف و شکنجه می‌کنند.^۹

۱. بازداشت غیر قانونی کارمندان حکومت پیشین

بر اساس معلومات بدست‌آمده، از مجموع افرادی که در ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ توسط طالبان به‌طور خودسرانه و غیر قانونی بازداشت شده‌اند، حداقل ۷۳ تن آن‌ها را کارمندان حکومت پیشین و اعضای خانواده‌های شان تشکیل می‌دهد که از این میان به تعداد ۴۷ نظامی پیشین، ۵ تن از کارمندان بخش‌های ملکی حکومت پیشین و به تعداد ۲۱ تن دیگر از اقارب و بستگان آن‌ها می‌باشند.

از آن‌جا که طالبان محدودیت‌های سخت‌گیرانه‌ی بر دسترسی به اطلاعات وضع کرده و در مواردی قربانیان را پس از رهایی از زندان، از دادن هر نوع اطلاعات به نهادهای حقوق بشری و رسانه‌ها منع کرده‌اند؛ بنابراین، ممکن است رقم واقعی بازداشت‌های غیر قانونی و خودسرانه کارمندان حکومت پیشین بسیار بیشتر از آماري باشد که در این گزارش آمده است.

از سوی دیگر، در مدت نزدیک به دو سال حاکمیت طالبان در افغانستان و به دلیل مشکلات و تهدیدات امنیتی، هزاران تن از افرادی که در بخش‌های نظامی و ملکی حکومت پیشین کار می‌کردند از کشور فرار نموده‌اند. افرادی که به هردلیلی نتوانسته‌اند فرار کنند و یا ترجیح داده‌اند در افغانستان بمانند اکنون در معرض انواع آزار و اذیت، بازداشت، شکنجه و حتا قتل قرار دارند. چنان‌که در تاریخ ۱۰ فیبروری ۲۰۲۳ طالبان یک کماندوی ارتش پیشین را در ولایت پنجشیر بازداشت کردند. او بعد از سقوط جمهوریت با هیچ جناحی ارتباط نداشت و طالبان صرفاً به دلیل فعالیت‌های قبلی‌اش او را بازداشت نموده است. همین‌طور، در تاریخ ۴ اپریل ۲۰۲۳ طالبان یک کارمند امنیت ملی پیشین را در ولایت تخار بازداشت کردند.

طالبان حتا اقارب و بستگان نظامیان پیشین را نیز بازداشت و زندانی کرده‌اند. مثلاً در تاریخ ۱۴ اپریل ۲۰۲۳ طالبان یک کودک ۱۷ ساله باشنده ولایت پنجشیر را به دلیل این‌که محل اختفای پدرش را به طالبان نشان نداده بود، بازداشت کردند. در یک مورد دیگر، طالبان در تاریخ ۲ فیبروری ۲۰۲۳ یک فرد ملکی را به خاطر این‌که پسرش در حکومت پیشین در صفوف نیروهای امنیتی وظیفه اجرا کرده است، بازداشت کردند. پسر این فرد با سقوط جمهوریت به یکی از کشورهای همسایه فرار نموده است.

۹ رواداری، گزارش تحقیقی وضعیت دسترسی به عدالت، در نظام عدلی و قضایی طالبان، جون ۲۰۲۳ <https://rawadari.org/040620231612.htm/>

۲. بازداشت غیر قانونی فعالان مدنی، مدافعان حقوق بشر و خبرنگاران

یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که طالبان در ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ دست‌کم ۴۷ تن از مدافعان حقوق بشر، فعالان مدنی و خبرنگاران را به اتهام اعتراض، انتقاد و تبلیغات علیه «امارت اسلامی» به‌طور خودسرانه و غیر قانونی بازداشت کرده‌اند. به‌طور مثال در تاریخ ۱۱ فبروری طالبان در ولایت تخار یک تن از زنان معترض را یک جا با برادرش بازداشت کردند. این زن به دلیل اعتراض به سیاست‌ها و برنامه‌های تبعیض‌آمیز طالبان علیه زنان، بازداشت شده بود. **هم‌چنین، در تاریخ ۸ مارچ ۲۰۲۳ شماری از فعالان حقوق زن در برابر ساختمان ولایت غور نسبت به محرومیت عمدی زنان از حق آموزش و حق کار اعتراض کردند. طالبان یک تن از این زنان را که در سازماندهی تجمع اعتراضی نقش داشت، یک‌جا با پدرش بازداشت و سپس با اخذ ضمانت او را رها کردند. این زن مشروط به عدم صحبت با رسانه‌ها و شرکت نکردن در برنامه‌های اعتراضی، از زندان رها شده است.**

تن از مدافعان حقوق بشر،
فعالان مدنی و خبرنگاران
خودسرانه و غیر قانونی
بازداشت شده‌اند

۴۷

در تاریخ ۸ می سال ۲۰۲۳ ریاست امر به معروف طالبان در ولایت خوست، یک خبرنگار و سه تن از مسئولان رسانه‌های محلی را بازداشت کردند. این افراد پس از دو روز با دادن ضمانت از بند طالبان رها شدند.

Photo (C) Bulent Kilic AFP via Getty Images

موارد یاد شده نشان می‌دهد که طالبان هیچ نوع اعتراض و انتقاد از سیاست‌های خود را بر نمی‌تابند و تحمل نمی‌کنند. قضایای نیز وجود دارد که حتا کاربران شبکه‌های اجتماعی به‌خاطر انتقاد از طالبان بازداشت شده‌اند. به‌طور مثال، یک فعال فرهنگی در ولایت فاریاب پس از آن بازداشت شد که از روش حکومت‌داری طالبان انتقاد کرده بود. او دو روز در زندان طالبان بود. در یک مورد مشابه دیگر، در تاریخ ۱ می ۲۰۲۳ یک باشنده ولسوالی ناوه میش ولایت دایکندی به اتهام تبلیغات علیه امارت اسلامی طالبان در فیس‌بوک، بازداشت و شکنجه شده است.

۳. بازداشت خودسرانه افراد متهم به همکاری با گروه‌های مخالف طالبان

آمارهای موجود نشان می‌دهد که طالبان در نیمه نخست سال ۲۰۲۳، حد اقل ۵۳ تن را به اتهام عضویت در «جبهه مقاومت ملی» و دیگر گروه‌های مخالف خود، به‌صورت غیر قانونی بازداشت و زندانی کرده‌اند. چنان‌که در تاریخ ۴ جنوری ۲۰۲۳ طالبان ۱۵ مرد باشنده روستای «آب‌دره» ولسوالی عنابه ولایت پنجشیر را به اتهام همکاری با جبهه مقاومت ملی بازداشت و به جای نا معلومی منتقل کردند. بر بنیاد معلومات بدست‌آمده، این افراد شامل فعالان مدنی، دانشجویان و استادان دانشگاه، راننده و دهقان می باشند. رواداری نتوانسته است در مورد رهایی و عدم رهایی این افراد از بند طالبان، معلومات مؤثق بدست بیاورد.

در تاریخ ۲۹ اپریل ۲۰۲۳، یک فرد دیگر در شهر کابل به اتهام ارتباط و همکاری با جبهه مقاومت ملی بازداشت شد. خانواده اش گفته است او پس از سقوط جمهوریت در کابل زندگی می کرد و با هیچ گروه سیاسی وابستگی نداشت. در یک مورد دیگر، طالبان در ولایت غزنی ۱۰ تن از جوانان را به خاطر پوشیدن «کلاه پکول»، موجودیت عکس «احمد شاه مسعود» در موبایل‌های شان و به اتهام همکاری با جبهه مقاومت ملی بازداشت و پس از چند روز آزاد کردند. شماری از این افراد بعد از سه روز و تعداد دیگر بعد از بیست روز از بند طالبان رها شدند.

۴. سایر موارد بازداشت‌های خودسرانه و غیر قانونی

یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد از میان افرادی غیر نظامی که در دوره گزارش‌دهی، به‌صورت غیر قانونی و خودسرانه توسط طالبان بازداشت و زندانی شده‌اند، ۴۹ تن آن‌ها را کسانی تشکیل می‌دهند که به اتهام‌های گوناگون از جمله حمل سلاح، عدول از مقررات اداره امر به معروف مانند کوتاه کردن ریش و موی سر، شنیدن موسیقی، بی‌حجابی و نداشتن محرم شرعی دستگیر و زندانی شده‌اند. این افراد عمدتاً توسط کارمندان اداره امر به معروف طالبان بازداشت شده و شامل گروه‌های قبلی نیستند.

نقض حق کرامت انسانی

حق کرامت انسانی از حقوق ذاتی و سلب‌ناپذیر افراد می‌باشد که بدون هیچ قید و شرطی در اسناد بین‌المللی حقوق بشر از جمله اعلامیه جهانی حقوق بشر اعلام و به رسمیت شناخته شده است.^{۱۰} بر مبنای مقررات مندرج در این اسناد هیچ‌کس تحت هیچ شرایطی نباید مورد شکنجه، آزار و یا رفتار و مجازات ظالمانه و غیر انسانی قرار گیرند.^{۱۱} با این وجود، شواهد و مدارک بدست‌آمده نشان می‌دهد که طالبان به‌صورت گسترده مرتکب شکنجه و بدرفتاری با زندانیان شده و نیز افراد زیادی را بدون توجه به اصول محاکمه عادلانه به‌صورت بی‌رحمانه مجازات کرده‌اند.

۱. شکنجه و بدرفتاری با زندانیان

از آن‌جا که رواداری به زندان‌ها و محلات سلب‌آزادی دسترسی ندارد و از سوی دیگر، طالبان محدودیت‌های سخت‌گیرانه‌ی را بر دسترسی به اطلاعات وضع کرده‌اند؛ بنابراین نمی‌توان آمار دقیق و مشخصی از تعداد رویدادهای شکنجه و بدرفتاری ارائه کرد؛ اما ناظران رواداری طی نیمه نخست سال ۲۰۲۳ با شمار زیادی از وکلای مدافع و قربانیان شکنجه مصاحبه انجام داده است که نشان می‌دهد اکثریت قریب به اتفاق بازداشت‌شدگان حد اقل یک بار از سوی طالبان مورد شکنجه و بدرفتاری قرار گرفته‌اند.

در حال حاضر هیچ مکانیسم حقوقی که از شهروندان در برابر رفتارهای شکنجه‌آمیز طالبان حمایت کند، وجود ندارد. به همین دلیل، اکنون عاملان و مرتکبان شکنجه با احساس مصئونیت از پاسخ‌گویی و هر نوع پیگرد حقوقی، مرتکب شکنجه و بدرفتاری بیشتر می‌شوند. یافته‌های رواداری نشان داده است که شکنجه در حکومت طالبان به مثابه‌ی ابزاری برای اخذ اقرار و اعتراف از متهمان استفاده می‌شود.

لت و کوب، قرار دادن در گرمای شدید، خفه کردن با ریسمان، آب دادن بیش از حد و سپس بستن آلت تناسلی قربانیان، آویزان کردن آشیای سنگین در آلت تناسلی قربانیان و سپس وادار کردن آن‌ها به راه رفتن، انداختن پلاستیک در سر قربانیان برای حبس کردن نفس آن‌ها، بی‌خوابی دادن، خوراندن غذای بیش از حد تند و تلخ، ترساندن با فیر مرمی، نگهداری کردن بازداشت‌شدگان در طویله‌های حیوانات، قرار داد قربانیان در فضای متعفن و آزار دهنده، آویزان کردن، دادن شوک برقی و کشیدن مو از شیوه‌های معمول شکنجه در بازداشت‌گاه‌های طالبان می‌باشد.^{۱۲}

یک باشنده ولسوالی «ناوه میش» ولایت دایکندی تجربه خود از شکنجه شدن توسط طالبان را این‌گونه روایت کرده است: «طالبان ما را در سیاه‌چال انداخته بودند و نیمه‌های شب سه نفر می‌آمدند کمپل را بالای دهانم می‌انداختند. یکی از آن‌ها بالای کمپل می‌نشست و دو نفر دیگر به نوبت با چوب‌های تر که با خود آورده بودند

۱۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۷۸، مقدمه و ماده ۱.

۱۱ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب سال ۱۹۶۶، ماده ۷. مجمع عمومی سازمان ملل متحد،

کنوانسیون بین‌المللی منع شکنجه، مجازات ظالمانه و رفتار غیر انسانی یا اهانت‌آمیز، مصوب سال ۱۹۸۴، ماده ۱.

۱۲ رواداری، گزارش تحقیقی وضعیت دسترسی به عدالت در نظام عدلی و قضایی طالبان، جون ۲۰۲۳.

https://rawadari.org/wp-content/uploads/2023/06/RW_Rule-of-Law-Report-Dari.pdf

به لت و کوب من شروع می‌کردند و تا زمانی شکنجه می‌کردند که از هوش می‌رفتم. هر شب عین شکنجه را تکرار می‌کردند.» علاوه بر این، یک باشنده ولایت قندهار که شغل سلمانی دارد به رواداری گفته است که: **«در تاریخ ۴ اپریل ۲۰۲۳ آمر امر به معروف به دکان من آمد و بعد از اخطار و تهدید، من و سه تن از همکارانم را به اتهام اصلاح ریش و کم کردن مو، به حوزه پولیس بردند و مدت سه روز ما را در یک کانتینر بد بو زندانی کردند. در این مدت به ما نان کافی و مناسب نمی‌دادند و ما را شکنجه می‌کردند.»**

به دلیل این که طالبان قربانیان و خانواده‌های آن‌ها را تهدید کرده‌اند که از هر نوع ابراز نظر و ارائه معلومات به نهادهای حقوق بشری و رسانه‌ها خود داری کنند. بنابراین آن‌ها می‌ترسند در باره آنچه در زندان‌های طالبان تجربه کرده‌اند، سخن بگویند.

• قتل زندانیان

یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که تعدادی از افراد بازداشت‌شده، در نتیجه‌ی شکنجه شدید توسط طالبان در زندان‌ها به قتل رسیده‌اند. در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ رواداری توانسته است حد اقل ۱۰ رویداد شکنجه منجر به قتل را در زندان‌های طالبان مستند کند. قربانیان شامل افراد غیر نظامی می‌باشند که به اتهام‌های گوناگون بازداشت، شکنجه و سپس به قتل رسیده‌اند. به‌طور مثال، **در تاریخ ۶ می ۲۰۲۳ طالبان یک بزرگ قومی را در ولسوالی نهرین ولایت بغلان بازداشت کردند. یک تن از بستگان این فرد به رواداری گفته است که: «ما چندین بار تلاش کردیم که او را از بند طالبان رها کنیم. اما بعد از چند روز خبر دادند که او زیر شکنجه‌ی طالبان جان باخته است.»** در تاریخ ۲۳ مارچ ۲۰۲۳ در ولسوالی تاله و برفک ولایت بغلان، یک آموزگار مکتب توسط طالبان بازداشت شد. اقارب این فرد بارها به دیدن او رفتند اما طالبان اجازه ملاقات ندادند و بعد از چند روز جنازه‌اش را در شهر پلخمری رها کردند.

۲. اجرای مجازات ظالمانه و غیر انسانی

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، محاکم طالبان در ۶ ماه نخست سال جاری، حد اقل ۶۹ نفر شامل ۵۳ مرد و ۱۶ زن را در ۸ ولایت^{۱۳} در محضر عام شلاق زده و نیز حکم سنگسار دو تن دیگر را در ولایت بامیان صادر کرده‌اند. این آمار، تنها رویدادهای را شامل می‌شود که قربانیان به‌صورت علنی و در محضر عام شلاق زده شده‌اند. در حالی که مواردی فراوانی از تطبیق این نوع مجازات وجود دارد و به‌خصوص در جرایم تعزیری که طالبان آن را علنی نمی‌کنند.^{۱۴}

۱۳ بامیان، بدخشان، قندهار، دایکندی، غور، جوزجان، زابل و سرپل.

۱۴ طالبان در جرایم حدود حکم شلاق و دیگر اشکال مجازات بدنی را علنی تطبیق و اعلام می‌کنند؛ اما در جرایم تعزیری آن را معمولاً به صورت غیر علنی اجرا می‌کنند.

یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد که طالبان متهمان به جرایم حدود را به محض گرفتاری و بدون هیچ نوع تحقیق و جمع‌آوری دلایل اثبات جرم، شلاق می‌زنند. **مثلاً در تاریخ ۶ جنوری ۲۰۲۳ طالبان یک دختر و پسر را به اتهام داشتن رابطه نامشروع جنسی در یکی از ولسوالی‌های ولایت بدخشان در محضر عام ۳۹ شلاق زدند. این افراد پس از گرفتاری و بدون آن‌که امکان دفاع قانونی از خود را داشته باشند مجازات شدند.** در یک مورد مشابه دیگر در تاریخ ۸ فیبروری ۲۰۲۳، طالبان در یکی از ولسوالی‌های ولایت دایکندی دو دختر و یک پسر را به اتهام داشتن رابطه نامشروع جنسی به ترتیب ۲۰، ۲۵ و ۳۹ شلاق زدند. همچنین، در تاریخ ۶ می ۲۰۲۳، محکمه طالبان یک زن و مرد در ولایت بامیان را به اتهام داشتن رابطه خارج از ازدواج، به سنگسار محکوم کردند. این حکم توسط محکمه تمیز طالبان در کابل تأیید و برای تطبیق، به محکمه مرافعه ولایت بامیان ارسال شده است.

در شرایطی که طالبان تمامی قوانین جزایی قبلی را لغو کرده و محاکم آن‌ها بر مبنای برداشت‌های سخت‌گیرانه‌ی فقهی از اسلام و در برخی موارد بر اساس فرامین رهبر شان، به قضایای جزایی رسیدگی می‌کنند. از سوی دیگر، اکثریت مطلق قضات طالبان غیر مسلکی و فارغ‌التحصیلان مدارس دینی می‌باشند که کمترین آشنایی با قوانین مدرن و اصول ناظر بر محاکمات عادلانه را ندارند،^{۱۵} اجرای این‌گونه مجازات می‌تواند نقض صریح کرامت انسانی و مصداق مجازات بی‌رحمانه قلمداد شود.

سرکوب تجمعات اعتراضی مسالمت‌آمیز

مطابق با یافته‌های این گزارش در ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ در مقایسه با زمان مشابه در سال ۲۰۲۳ تجمعات اعتراضی محدودی برگزار شده است. اکثراً این تجمعات و برنامه‌ها که در اعتراض به سیاست‌های تبعیض‌آمیز طالبان و به‌خصوص تشدید محدودیت‌ها علیه زنان سازماندهی شده بود در مکان‌های سرپوشیده برگزار شده است.

مهم‌ترین علت کاهش تجمعات اعتراضی و دیگر برنامه‌های دادخواهانه علنی در افغانستان، ایجاد فضای رعب و ترس از سوی طالبان می‌باشد. زیرا در جریان نزدیک دو سال گذشته و پس از آن‌که طالبان به تدریج زنان افغانستان را از عرصه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی حذف کردند اعتراضات متعددی در گوشه و کنار کشور توسط فعالان حقوق زن صورت گرفت؛ اما طالبان با خشونت تمام این اعتراضات و برنامه‌های دادخواهانه را سرکوب کردند. آن‌ها معترضان را بازداشت، شکنجه و حتا شماری از زنان معترض را مورد تجاوز جنسی قرار دادند و تعدادی را نیز به قتل رساندند.^{۱۶} به همین دلیل ده‌ها تن از زنان و مردانی که در سازماندهی و مدیریت این تلاش‌های دادخواهانه نقش داشتند افغانستان را ترک نموده و به کشورهای دور و نزدیک پناه بردند. از این‌رو، اکنون کمتر کسی جرأت می‌کند که علیه سیاست‌های تبعیض‌آمیز طالبان انتقاد و مخالفت خود را بیان کند.

۱۵ رواداری، گزارش تحقیقی وضعیت دسترسی به عدالت در نظام عدلی و قضایی طالبان جون ۲۰۲۳

https://rawadari.org/wp-content/uploads/2023/06/RW_Rule-of-Law-Report-Dari.pdf

۱۶ رواداری، عقب گرد و سرکوب، دسامبر ۲۰۲۲ <https://rawadari.org/10122022251.htm/>

بنابراین، پیگیری و بیان مطالبات حقوق بشری شهروندان از طریق مبارزات مدنی و تجمعات اعتراضی مسالمت‌آمیز در افغانستان، در حال حاضر به امر دشوار و چه بسا ناممکن مبدل شده است؛ زیرا طالبان نشان داده‌اند که می‌توانند با استفاده از هر ابزار و روش خشونت‌آمیز ممکن و بدون هراس از عواقب حقوقی رفتار خود، مرتکب سرکوب گسترده صداهای اعتراضی و حق طلبانه شوند.

Photo (C) Social Media

۲

وضعیت حقوق بشری زنان

از زمان تسلط دوباره طالبان بر افغانستان، تا کنون اقدامات سازمان یافته و هدفمند برای حذف زنان از عرصه های مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی انجام شده است. طالبان در این مدت، بدون هیچ توجه و اعتنای به تعهدات قانونی خود برای احترام به اسناد بین المللی حقوق بشر،^{۱۷} زنان و دختران افغانستان را از اساسی ترین حقوق و آزادی های بشری شان از جمله حق آموزش، حق کار و مشارکت در امور عمومی و حق گشت و گذار آزادانه محروم کرده اند.

۱۷ طالبان به عنوان گروه حاکم که قدرت سیاسی را در اختیار دارد، مکلف به رعایت تعهدات و مقررات مندرج در تمامی اسناد بین المللی حقوق بشر هستند که افغانستان قبلاً به آنها پیوسته است.

طی این مدت، تلاش‌های بین‌المللی برای ملتزم کردن طالبان به حقوق و کرامت انسانی زنان افغانستان نه تنها هیچ نتیجه و دست‌آوردی به همراه نداشته بلکه زنان با گذشت هر روز با تبعیض بیشتر و محدودیت‌های سخت‌گیرانه تری مواجه شده‌اند. چنان‌که «گروه‌کاری تبعیض علیه زنان و دختران سازمان ملل متحد» و گزارش‌گر ویژه حقوق بشر برای افغانستان، با نشر یک گزارش گفته‌اند که طالبان از زمان به قدرت رسیدن، مرتکب سرکوب و تبعیض سیستماتیک علیه زنان شده و اکنون با افراطی‌ترین اشکال زن‌ستیزانه حکومت می‌کنند.^{۱۸}

۱. نقض حق آموزش زنان

حق آموزش در زمره‌ی مهم‌ترین حقوق انسانی افراد می‌باشد که اسناد بین‌المللی حقوق بشر به لزوم دسترسی برابر و یکسان همه افراد به فرصت‌های آموزشی و تحصیلی تأکید کرده است.^{۱۹} از این‌رو، قایل شدن هر نوع تبعیض در برخورداری از حق آموزش بر مبنای جنسیت و یا دلایل دیگر، عدول از مقررات یاد شده به شمار می‌رود و نقض حقوق بشر تلقی می‌شود.

با این وجود، طالبان پس از برگشت دوباره به قدرت، به تدریج و به‌صورت سیستماتیک و سازمان‌یافته، زنان و دختران افغانستان را از رفتن به مکاتب، دانشگاه‌ها و دیگر مراکز آموزشی منع کردند که در آخرین مورد، در تاریخ ۲۸ جنوری ۲۰۲۳ وزارت تحصیلات عالی طالبان با صدور نامه‌ای رسمی به دانشگاه‌های دولتی و خصوصی، شرکت زنان و دختران در امتحان ورودی کانکور را منع کردند. در این نامه از تمامی دانشگاه‌های فعال در سراسر کشور خواسته شده است که به زنان تا اطلاع بعدی حق شرکت در امتحان ورودی کانکور داده نشود.^{۲۰} با این وصف، اکنون تنها دختران پائین‌تر از صنف ششم و دانش‌آموزان مراکز آموزشی صحی، مشروط به رعایت بی‌قید و شرط حجاب و دیگر مقررات سخت‌گیرانه اداره امر به معروف طالبان می‌توانند به مکتب بروند.

۱۸ سازمان ملل متحد، شورای حقوق بشر، گزارش گزارش‌گر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر و گروه‌کاری در مورد تبعیض علیه زنان و دختران، ۱۳ می ۲۰۲۳ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2023-06/A-HRC-53-21-AEV-Dari.docx>

۱۹ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸، ماده ۲۶. کنوانسیون بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مصوب سال ۱۹۶۶، ماده ۱۳.

۲۰ آمریت امور محصلان وزارت تحصیلات عالی طالبان، نامه شماره ۳۵۱۹، ۲۸ جنوری ۲۰۲۳.

طالبان تا حالا بدون هیچ نوع انعطاف‌پذیری و اعتنا به پیامدهای حقوقی رفتار تبعیض‌آمیز خود، تمامی موازین و معیارهای پذیرفته شده‌ی حقوق بشر را نادیده گرفته و همچنان به تبعیض، ظلم و ستم گسترده علیه زنان ادامه داده‌اند.

چنان‌که، در مدت نزدیک به دو سال گذشته، شماری از دختران پس از محرومیت از حق آموزش و تحصیل، کورس‌های آموزشی مخفیانه برگزار کردند اما توسط طالبان شناسایی و مسدود شدند. **در ولایت دایکندی نیروهای استخبارات طالبان در تاریخ ۵ جون ۲۰۲۳ یک باب کورس آموزشی را که مخفیانه فعالیت می‌کرد، شناسایی و مسدود کردند. یک تن از آموزگاران زن با راه‌اندازی این کورس، زمینه آموزش مخفیانه زنان و دختران را در خانه‌اش فراهم کرده بود که توسط استخبارات طالبان شناسایی شد. طالبان این آموزگار را در اداره استخبارات احضار و در حضور بزرگان محل از او تعهد گرفتند که فعالیت‌های آموزشی خود را متوقف کند.**

هم‌چنین، در تاریخ ۱۶ جون ۲۰۲۳، اداره امر به معروف و ریاست معارف طالبان در ولایت غزنی، دختران را از فراگیری زبان انگلیسی و کمپیوتر منع کردند و به مراکز آموزشی خصوصی هشدار دادند که فعالیت‌های آموزشی خود برای دختران را متوقف کنند.

۲. محرومیت از حق کار و اشتغال

دسترسی برابر به حق کار و اشتغال، از دیگر حقوق انسانی افراد می‌باشد. این حق در اسناد و معاهدات بین‌المللی حقوق بشر شناسایی و تضمین شده است. قایل شدن هر نوع تبعیض و استتینا بر مبنای جنسیت و تعلقات تباری، مذهبی و زبانی در دسترسی به حق کار منع قانونی دارد.^{۲۱} کنوانسیون بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض علیه زنان، دولت‌های عضو را مکلف کرده است که تمامی اشکال تبعیض علیه زنان در اشتغال را از بین ببرند و برای فراهم ساختن شرایط دسترسی به فرصت‌های شغلی بر اساس اصل تساوی زنان و مردان، اقدامات مؤثری را انجام دهند.^{۲۲} با این وجود، اما طالبان در مدت نزدیک به دو سال حاکمیت خود در افغانستان با صدور فرامین، اعلامیه‌ها و مقررات متعدد زنان را از کار در مؤسسات دولتی و غیر دولتی ملی و بین‌المللی، سفارت خانه‌ها، رسانه‌ها و بخش‌های ورزشی، هنری و فرهنگی منع کرده‌اند. در حال حاضر تنها آموزگاران زن در مکاتب ابتدائیه تا صنف ششم و کارمندان بخش‌های صحی عمدتاً در مراکز ولایت‌ها، مشروط به رعایت حجاب و داشتن محرم شرعی به کار خود ادامه داده‌اند.

در تاریخ ۵ اپریل سال ۲۰۲۳ دفتر معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان اعلام کرد که طالبان به آن‌ها اطلاع

۲۱ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸، ماده ۲۳. کنوانسیون بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب سال ۱۹۶۶، ماده های ۶ و ۷.

۲۲ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض علیه زنان، مصوب سال ۱۹۷۷، ماده ۱۱.

داده که پس از این هیچ زنی حق کار با نهادهای مربوط به سازمان ملل متحد را ندارد.^{۳۳} در همین حال، ادارات محلی طالبان برای تعمیم فرامین صادر شده در مورد ممنوعیت کار زنان تلاش و از اجرای آن نظارت می‌کنند.

چنان‌که در تاریخ ۶ جون ۲۰۲۳ ریاست امور مهاجرین و عودت‌کنندگان ولایت قندهار به همه سازمان‌های غیر دولتی فعال در امور مهاجرین این ولایت، از عدم توجه به امر رهبر طالبان مبنی بر ممنوعیت کار زنان هشدار داده است.^{۳۴}

طالبان تا کنون به صورت علنی، آزادی‌های انسانی زنان افغانستان را سلب نموده و با اجرای سیاست‌های تبعیض‌آمیز خود، آن‌ها را از کار و اشتغال در عرصه‌های مختلف محروم کرده‌اند. منع زنان از کار در بیرون از خانه و حذف عمدی آن‌ها از عرصه‌ی اجتماع، پیامدهای سنگین و زیانباری به همراه داشته و موجب گسترش فقر و دیگر معضلات اجتماعی در کشور شده است.

۳. دسترسی محدود به خدمات صحتی

برخورداری از خدمات و مراقبت‌های صحتی به مثابه‌ی یک حق بشری برای تمامی افراد در اسناد بین‌المللی حقوق بشر به رسمیت شناخته شده و محروم کردن عمدی افراد از این حق بر مبنای جنسیت یا دلایل دیگر به شدت منع شده است.^{۳۵} کنوانسیون بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب سال ۱۹۶۶ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، دولت‌های عضو را مکلف کرده است که اقدامات لازم را بر تسهیل دسترسی شهروندان به این حق اتخاذ و اجرا نمایند. اما طالبان به عنوان گروه حاکم بر افغانستان که قدرت سیاسی را در اختیار دارد، بر عکس تعهدات قانونی خود، اقدامات محدود کننده‌ی را که بر وضعیت دسترسی زنان به خدمات صحتی تأثیر گذاشته است، انجام داده‌اند. چنان‌که در حال حاضر زنان بدون همراه و محرم شرعی حتا به منظور دریافت خدمات صحتی حق بیرون شدن از خانه را ندارند. شواهد متعددی دال بر بدرفتاری با زنانی که بدون همراهی یک مرد از محارم شرعی خود به مراکز صحتی مراجعه کرده است وجود دارد.

از جانب دیگر، تعداد کارمندان زن در مراکز ارائه خدمات صحتی به دلیل همین محدودیت‌های سخت‌گیرانه کاهش یافته است. در شماری از ولسوالی‌ها از جمله در تعداد زیادی از ولسوالی‌های ولایت پکتیا، پکتیکا، خوست، نورستان، لوگر و کنر هیچ کارمند زن در مراکز صحتی وجود ندارد. در تعدادی از این ولسوالی‌ها که قبلاً نیز تحت کنترل طالبان بودند، زنان نمی‌توانستند در مراکز صحتی کار کنند. بنابراین، اکنون به دلیل عدم حضور زنان در مراکز صحتی، کمبود امکانات، محدودیت‌های اجتماعی وضع شده از سوی طالبان و پائین بودن سطح آگاهی خانواده‌ها، زنان بار دار روستاها نمی‌توانند در شفاخانه‌ها زایمان کنند.

^{۳۳} معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان، «سازمان ملل متحد در مقابل دستور مقامات حاکم طالبان اعتراض می‌کند که کار زنان در این سازمان در افغانستان را منع می‌کند»، ۵ اپریل ۲۰۲۳، کابل. https://unama.unmissions.org/sites/default/files/2023-04-05_-_un_protests_order_from_taliban_dfa_prohibiting_afghan_women_from_working_the_un_in_afghanistan_dari_0.pdf

^{۳۴} ریاست انسجام مؤسسات غیر دولتی، معینیت مالی و هماهنگی، وزارت اقتصاد طالبان، نامه شماره ۴۲۹۳.

^{۳۵} مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸، ماده ۲۵. کنوانسیون بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب سال ۱۹۶۶، ماده ۱۲.

۴. حق گشت و گذار آزادانه

طالبان در مدت نزدیک به دو سال گذشته، حق گشت و گذار آزادانه و دسترسی زنان به اماکن تفریحی و ورزشی، پارک‌ها و حتا زیارتگاه‌ها را منع کرده‌اند. با این وجود، در جریان ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۳ این محدودیت‌ها آن‌گونه که در ادامه خواهد آمد، بیشتر نیز شده است. طالبان با تبعیض سازمان‌یافته و محدود کردن عمدی آزادی‌های اساسی زنان در واقع به کرامت و منزلت انسانی زنان حمله و توانایی آن‌ها را به‌عنوان بخشی از جامعه انسانی این کشور، سلب نموده‌اند. توانمندی و قدرت افراد در عرصه‌های مختلف زندگی، مستلزم برخورداری از حق آزادی می‌باشد که طالبان آن را از زنان افغانستان گرفته‌اند. اکنون زنان و دختران نه تنها از حق کار و حق آموزش خود محروم شده‌اند، بلکه حتا اجازه ندارند بدون همراهی یک مرد از بستگان نزدیک خود از خانه بیرون شوند.

Photo (C) REUTER Stringer

گزارش‌های فراوانی از بدرفتاری طالبان به‌خصوص اداره امر به معروف آن‌ها نسبت به زنانی که بدون محرم به شهر یا اماکن عمومی رفته‌اند، وجود دارد. حتا زنان به خاطر نداشتن همراه و محرم، بازداشت و شکنجه شده‌اند. **در ولایت قندهار، رئیس امر به معروف طالبان در تاریخ ۸ می ۲۰۲۳ به مسئولان امنیتی ایستگاه‌های بازرسی در ولسوالی‌های این ولایت دستور داده است تا زنانی را که با آرایش و دستان «خینه» شده از خانه بیرون می‌شوند مورد بازجویی قرار دهند.** در ولایت هرات نیز، طالبان موترها و وسایط نقلیه را بررسی می‌کنند تا زنان بدون محرم را شناسایی و مانع سفر آن‌ها شوند. مسئولان امر به معروف طالبان در تاریخ ۷ جنوری ۲۰۲۳ در این ولایت، به تکت فروشان شهر هشدار دادند که پس از این به زنان بدون محرم تکت نروشنند و زمینه سفر آن‌ها را فراهم نکنند. هم‌چنین، یک مصاحبه‌شونده از ولایت بامیان به رواداری گفته است که به دلیل نداشتن محرم، طالبان مانع سفر او از بامیان به کابل شده است.

۵. عدم دسترسی به عدالت

یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که از زمان به قدرت رسیدن طالبان، اشکال مختلف آزار و اذیت و خشونت علیه زنان در سراسر کشور افزایش یافته است؛ زیرا طالبان قوانین قبلی را لغو کرده و نهادهای اختصاصی را که برای رسیدگی به جرایم خشونت علیه زنان ایجاد شده بود از بین برده‌اند. اکنون نه تنها قانونی برای جرم انگاری و ممنوعیت ارتکاب خشونت علیه زنان وجود ندارد و قربانیان خشونت نمی‌توانند به عدالت برسند؛ بلکه به دلیل رویکرد زن‌ستیزانه و تبعیض‌آمیز حاکم بر نظام عدلی و قضایی طالبان، زنان مورد خشونت و بدرفتاری مضاعف قرار می‌گیرند.

بر بنیاد نتایج بررسی‌های رواداری، طالبان در رسیدگی به قضایای مربوط به احوال شخصیه زنان برخورد تبعیض‌آمیز دارند و قضایای خشونت علیه زنان را یا رسیدگی نمی‌کنند و یا به ضرر قربانیان فیصله می‌کنند. **چنان‌که در حال حاضر، در نهادهای عدلی و قضایی طالبان هیچ دوسیه‌ی رسمی بر اساس شکایت زنان قربانی خشونت ترتیب داده نمی‌شود و حتا قضایای حاد جزایی زنان یا در اداره امر به معروف طالبان حل و فصل می‌شود و یا به مکانیسم‌های غیر قضایی مانند جرگه‌های محلی ارجاع داده می‌شوند.**^{۳۶}

۳

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان داده است که در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ رویدادهای متعدد نقض حقوق بشر در سراسر افغانستان به صورت گسترده اتفاق افتاده و طی این مدت، نه تنها هیچ نشانه و تغییر مثبتی در سیاست‌ها و مقررات تبعیض‌آمیز طالبان به مشاهده نرسیده؛ بلکه محدودیت‌های بیشتری بر عرصه‌های مختلف زندگی شهروندان و به خصوص آزادی‌های اساسی زنان نیز تحمیل شده است. زنان و دختران افغانستان اکنون از ابتدایی‌ترین حقوق انسانی شان مانند حق کار و حق آموزش و تحصیل محروم شده و طالبان بدون هیچ نوع احساس مسئولیت و پاسخ‌گویی، همچنان به تبعیض و نقض بیشتر آزادی‌های اساسی زنان ادامه داده‌اند.

قتل‌های هدفمند و فراقضایی، شکنجه و بدرفتاری با زندانیان، تداوم انتقام‌جویی مرگبار از کارمندان حکومت پیشین، بازداشت خودسرانه و غیر قانونی افراد، سرکوب خشونت‌آمیز فعالیت‌های اعتراضی و دادخواهانه توسط طالبان و به تبع آن، ایجاد فضای رعب و ترس در میان مخالفان و منتقدان در مجموع نشان دهنده‌ی وضعیت بحرانی حقوق بشر در افغانستان می‌باشد.

با این همه طالبان در برابر آنچه انجام می‌دهند پاسخ‌گو نیستند و تا حالا هیچ تعهد و التزامی به رعایت ارزش‌ها و موازین حقوق بشر نشان نداده‌اند. از این‌رو، جامعه جهانی به‌شمول سران کشورهای منطقه و کشورهای اسلامی باید برای حمایت از شهروندان افغانستان در برابر رفتارهای فرا قانونی گروه حاکم و پایان دادن به نقض سازمان‌یافته حقوق بشر به‌ویژه حقوق زنان و دختران در این کشور، نقش مؤثر و فعال ایفا نمایند.

پیشنهادات

رواداری برای رسیدگی به وضعیت دشوار و پر چالش حقوق بشر در افغانستان، موارد ذیل را به جامعه جهانی و مقامات حاکم پیشنهاد می‌کند.

به جامعه جهانی:

- پایان دادن به نقض گسترده و سیستماتیک حقوق بشر در افغانستان مستلزم مبارزه با فرهنگ معافیت و پاسخگو قرار دادن طالبان به عنوان گروه حاکم بر افغانستان می‌باشد. بنابراین، از جامعه جهانی می‌خواهیم که با استفاده از ابزارهای قانونی و مکانیسم‌های بین‌المللی حقوق بشر، اقدامات مؤثری را برای تضمین حقوق بشر و حمایت از شهروندان در برابر رفتارهای فرا قانونی طالبان، اتخاذ و اجرا نمایند. باید از همه مکانیسم‌ها و راهکارهای موجود به‌شمول شورای حقوق بشر ملل متحد و محکمه بین‌المللی جزایی و سایر مکانیسم‌ها برای حسابده ساختن مقامات حاکم استفاده شود.
- رسیدن به یک جامعه‌ی مبتنی بر صلح پایدار و ارزش‌های حقوق بشر در افغانستان بدون تضمین حقوق و آزادی‌های انسانی زنان ممکن و میسر نیست. نقض گسترده و نظام‌مند حقوق زنان در افغانستان مصداق اپارتاید جنسیتی است و به گسترش فقر، افراط‌گرایی و بحران در کشور منجر خواهد شد. جامعه جهانی به‌شمول کشورهای منطقه و کشورهای اسلامی باید با اذعان به اپارتاید جنسیتی در افغانستان، پاسخ متناسب به این وضعیت داشته باشند.
- از جامعه جهانی می‌خواهیم که برای تأمین امنیت و مصئونیت کارمندان حکومت پیشین و

خانواده‌های شان در افغانستان که در معرض انتقام جویی‌های طالبان قرار دارند، اقدام نمایند. در این مورد با مقامات حاکم صحبت و اطمینان حاصل شود و نیز امکان ثبت شکایت برای خانواده‌های قربانیان فراهم گردد.

○ از سازمان ملل متحد می‌خواهیم که در مورد وضعیت زندان‌های تحت کنترل طالبان و به‌خصوص رویدادهای شکنجه و بدرفتاری با زندانیان و نیز وجود زندان‌های شخصی و غیر قانونی تحقیق نموده و یافته‌های خود را با مردم افغانستان و سازمان‌های حقوق بشری شریک نماید.

به مقامات حاکم:

○ از مقامات حاکم می‌خواهیم که به تعهدات و مکلفیت‌های قانونی خود برای احترام به مفاد و مقررات اسناد بین‌المللی حقوق بشر که افغانستان به آن‌ها ملحق شده است، عمل نموده و بیشتر از این مرتکب نقض حقوق بشری مردم افغانستان نشوند.

○ از مقامات حاکم می‌خواهیم که به حقوق اساسی زنان به عنوان بخشی از جامعه انسانی افغانستان احترام گذاشته و در این زمینه تدابیر عملی را اجرا نمایند.

○ از مقامات حاکم می‌خواهیم که از ارتکاب قتل‌های فرا قضایی کارمندان حکومت پیشین، مدافعان حقوق بشر، مخالفان و منتقدان خود دست بکشند و اقداماتی را برای تأمین امنیت و مصئونیت کارمندان حکومت پیشین اعلام و اجرا نمایند و نیز، در مورد اقدامات خود برای رسیدگی به قتل‌های مشکوک و فرا قضایی توسط افراد ناشناس گزارش و معلومات ارائه نمایند.

○ از مقامات حاکم می‌خواهیم که به بازداشت‌های خودسرانه و غیر قانونی، شکنجه و بدرفتاری با زندانیان پایان داده و زمینه نظارت منظم نهادهای حقوق بشری از زندان‌ها را فراهم نمایند.

○ از مقامات حاکم می‌خواهیم که براساس مکلفیت‌های قانونی خود، به پاک‌سازی مناطق آلوده با مواد انفجاری باقیمانده از جنگ جداً توجه نموده و در این زمینه اقدامات مؤثری را انجام دهند.

فهرست منابع

- مجمع عمومی سازمان ملل متحد، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب ۱۶ دسامبر، ۱۹۶۶.
- مجمع عمومی سازمان ملل متحد، میثاق بین‌المللی منع شکنجه و دیگر رفتارها یا مجازات‌های بیرحمانه، غیر انسانی و اهانت‌آمیز، مصوب ۱۰ دسامبر ۱۹۸۴.
- مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸.
- مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی حمایت از تمامی اشخاص در برابر ناپدید شدن اجباری، مصوب سال ۲۰۱۰.
- مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض علیه زنان، مصوب سال ۱۸ دسامبر ۱۹۷۹.
- اساسنامه محکمه بین‌المللی جزایی، مصوب سال ۱۹۹۸.
- <https://blogs.icrc.org/afghanistan/prs/2023/07/206/>
- <https://rawadari.org/040620231612.htm/>
- <https://rawadari.org/10122022251.htm/>
- <https://rawadari.org/230120231254.htm/>
- https://www.ohchr.org/sites/default/files/2023-06/A_HRC_53_21-AEV-Dari.docx
- https://unama.unmissions.org/sites/default/files/2023-04-05_-_un_protests_order_from_taliban_dfa_prohibiting_afghan_women_from_working_the_un_in_afghanistan_dari_0.pdf
- <https://www.bbc.com/persian/articles/c04vx0r25nyo>
- آمریت امور محصلان، وزارت تحصیلات عالی طالبان، نامه شماره ۳۵۱۹، ۲۸ جنوری ۲۰۲۳.
- ریاست انسجام مؤسسات غیر دولتی، معینیت مالی و هماهنگی، وزارت اقتصاد طالبان، نامه شماره ۴۲۹۳.

